

Γιατί και πώς πρέπει να γίνουν οι εθνικοποιήσεις;

Παναγιώτης Μαυροειδής

Το κρατικό έγκλημα των **Τεμπών**, εκτροχίασε μια νυσταλέα προεκλογική εκστρατεία έμπλη σκανδαλογίας και τιποτολογίας και επέβαλε συζήτηση για μεγάλα θέματα όπως αυτό των συνεπειών των ιδιωτικοποιήσεων.

Η απομυθοποίηση της «αποτελεσματικότητας» των ιδιωτών

Τα «Τέμπε», ανέδειξαν το τρομερό **κοινωνικό κόστος των ιδιωτικοποιήσεων**.

Φανέρωσαν το **πραγματικό πρόσωπο του λεγόμενου «επιτελικού», επιχειρηματικού αστικού κράτους**, που είναι ικανό μόνο στην είσπραξη φόρων, το όργιο της καταστολής και βέβαια στο «τάισμα» του ιδιωτικού τομέα μέσω των λεγόμενων Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ).

Αποκάλυψαν την **ένοχη «κόκκινη κλωστή»** που συνδέει τα αστικά κόμματα και διαδοχικές κυβερνήσεις ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΝΔ/ΠΑΣΟΚ/Ακροδεξιάς, ΣΥΡΙΖΑ/ακροδεξιάς και εσχάτως νέας ΝΔ, στο ζήτημα της προώθησης των ιδιωτικοποιήσεων.

Κατέδειξαν το ρόλο της **ΕΕ**, καθώς είναι αυτή που προωθεί 15 χρόνια τώρα την ιδιωτικοποίηση βασικών κοινωνικών τομέων.

Δεν είναι μόνο τα τρένα.

Ποιος θυμάται το φιάσκο της παγωμένης, χιλιοπληρωμένης και πανάκριβης ιδιωτικής **Αττικής Οδού**;

Ποιος μπορεί να ξεχάσει ότι τη **μάχη κατά της πανδημίας** την έδωσαν μόνο τα υποστελεχωμένα και χιλιο-λοιδωρημένα δημόσια νοσοκομεία, όταν τα ιδιωτικά απλά «καβάτζωναν» τις πληρωμές για τα χειρουργεία που εκτρέπονταν σε αυτά;

Αποκλειστικά δημόσια και δωρεάν κοινωνικά αγαθά

Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ αγωνίζεται ώστε να τεθούν από το εργατικό και νεολαιίστικο κίνημα οι **αναγκαίοι άμεσοι πολιτικοί στόχοι**.

Διεκδικούμε αποκλειστικά δημόσια κοινωνικά αγαθά με ακύρωση των ιδιωτικοποιήσεων και της επιχειρηματικής λειτουργίας σε υγεία, παιδεία, μεταφορές, ενέργεια, ρεύμα, τηλεπικοινωνίες, νερό.

Αυτό μπορεί να γίνει με **εθνικοποίηση** όλων των επιχειρήσεων σε αυτούς τους τομείς, **χωρίς αποζημίωση** στους ιδιώτες και με παράλληλα **μέτρα εργατικού και ευρύτερου κοινωνικού ελέγχου** στις νέες δημόσιες επιχειρήσεις.

Δε μιλάμε για κάποια επιστροφή στο «χθες», ούτε αόριστα για «δημόσιο έλεγχο», με συνύπαρξη κράτους και ιδιωτών (με οποιοδήποτε, ακόμη και μειοψηφικό ποσοστό). Μιλάμε για το αναγκαίο στο «σήμερα» και «αύριο» σε μια προοπτική δημόσιου κοινωνικού οφέλους, πλήγματος στην καπιταλιστική ιδιοκτησία και συνολικής αντικαπιταλιστικής ανατροπής.

Ο πολιτικός στόχος είναι σαφής: **Κατάργηση της «αγοράς»** σε αυτούς τους τομείς και **λειτουργία όχι για παραγωγή «εμπορευμάτων», αλλά δωρεάν δημόσιων αγαθών**.

Αυτό σημαίνει ότι ζητούμενο είναι **μοναδικές και αποκλειστικά δημόσιες** επιχειρήσεις σε κάθε τομέα. Απορρίπτουμε κάθε μορφή συμμετοχής ιδιωτών στο όνομα των ΣΔΙΤ όπως αντιπροτείνουν ΣΥΡΙΖΑ και ΜΕΡΑ25.

Πρόκειται για υπερώριμο, λαϊκά κατανοητό και κοινωνικά αναγκαίο στόχο αγώνα, σε

συνδυασμό ωστόσο με συνολικότερες διεκδικήσεις.

Τι σημαίνει εργατικός και κοινωνικός έλεγχος;

Σχηματικά, ο εργατικός και κοινωνικός έλεγχος έχει δύο διαστάσεις.

Πρώτον, έλεγχος από εργαζόμενους της δημόσιας επιχείρησης. Τι γίνονται για παράδειγμα τα **έσοδά** της; Η σημερινή ιδιωτική ΔΕΗ έγδαρε τα εργατικά και λαϊκά νοικοκυριά μέσω των λογαριασμών και μετά αγόρασε την ENEL στη Ρουμανία! Μια δημόσια επιχείρηση ενέργειας με βασικά έσοδα από την πώληση ενέργειας βασικά στις ιδιωτικές βιομηχανίες, πού και πώς θα τα διαθέτει; Τι γίνεται με διαγωνισμούς και **προμήθειες**; Σήμερα γνωρίζουμε πως όλοι σχεδόν είναι «στημένοι» έτσι ώστε οι ιδιώτες να βοηθούν το αστικό κράτος να κλέβει τον εαυτό του και να «κερνάει» αυτούς, αφήνοντας μίζα για διοικούντες και κυβερνητικό κόμμα. Με ποια κριτήρια διαμορφώνονται τα **επιχειρησιακά σχέδια**;

Για παράδειγμα, μια δημόσια επιχείρηση τηλεπικοινωνιών θα καλύψει όλα τα χωριά και φτωχογειτονιές ή θα πάει με «οικονομίες κλίμακας» όπως για παράδειγμα το κριτήριο της ιδιωτικής Cosmote που σχεδιάζει όπου υπάρχει «πυκνότητα πληθυσμού» και κέρδος; Αντικείμενο αυτού του εργατικού ελέγχου είναι φυσικά και άλλα κορυφαία θέματα, όπως **σχέσεις εργασίας, συνθήκες εργασίας, θέματα υγιεινής και ασφάλειας**.

Σε κάθε περίπτωση μιλάμε για **ζητήματα πάλης**, με πολιτική **ανεξαρτησία** του εργατικού κινήματος, ακόμη και στην περίπτωση των δημόσιων επιχειρήσεων και όχι για «συμμετοχή» ενσωμάτωσης και συναλλαγής ή/και συνδιοίκησης, όπως μας άφησε κληρονομιά το «παλιό καλό ΠΑΣΟΚ» και όχι μόνο.

Δεύτερον, έλεγχος σε πανκοινωνικό επίπεδο από φορείς των εργαζομένων και του ευρύτερου κινήματος. Υπάρχει η συνολική κοινωνική ματιά που δεν ταυτίζεται πάντα με την οπτική των εργαζομένων μιας επιχείρησης.

Για παράδειγμα, η πολιτική δημόσιων πολιτικών υγείας ή παιδείας δεν είναι μόνο θέμα των εργαζομένων σε υγεία ή παιδεία, αλλά όλου του εργατικού κινήματος (από την πρόσβαση έως τα ωράρια λειτουργίας).

Άλλο παράδειγμα: Απαραίτητος είναι ο στόχος για ενιαίο δημόσιο φορέα διαχείρισης απορριμμάτων, αλλά βαρύνουσα πρέπει να είναι και η γνώμη των «τοπικών» κοινωνιών, συνδικάτων και περιβαλλοντικών οργανώσεων σε ό,τι αφορά την χωροθέτηση ή τις τεχνολογίες που θα εφαρμοστούν.

Εθνικοποιήσεις και πλήγμα στην καπιταλιστική ιδιοκτησία

Μια σημαντική διαφορά από άλλα πολιτικά ρεύματα είναι ότι η ANΤΑΡΣΥΑ δε μιλάει μόνο για «δημόσια αγαθά», αλλά **θέτει γενικότερα την ανάγκη των εθνικοποιήσεων** σε μια σειρά κρίσιμους τομείς της οικονομίας. Από τομείς της **βιομηχανίας** έως και τον κρίσιμο για τη ζωή των εργατικών και λαϊκών στρωμάτων **αγροτοδιατροφικό τομέα**.

Ισχυριζόμαστε ότι η **πάλη για τον κλονισμό της μεγάλης καπιταλιστικής ιδιοκτησίας και τελικά την απαλλοτρίωσή της**, δεν είναι μόνο εύλογη προϋπόθεση για μια νέα επαναστατική στρατηγική για το σοσιαλισμό/κομμουνισμό της εποχής μας. Αποτελεί και ζωτικό όρο για μια **αξιοπρεπή ζωή** σήμερα.

Αυτά θέλουν αποσαφήνιση.

Πρώτον, οι εθνικοποιήσεις και η δημόσια ιδιοκτησία, αποτελούν απάντηση στο ερώτημα της **δουλειάς για όλους/ες**, με όλα τα δικαιώματα, ανθρώπινο (ριζικά μειωμένο) χρόνο εργασίας και ικανοποιητικό για αξιοβίωτη ζωή εισόδημα. Αυτό δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς **συνολικό ανασχεδιασμό** της οικονομίας που έχει μεταξύ των άλλων δύο θεμελιώδεις προϋποθέσεις:

α. Την **ενεργοποίηση του συνόλου του παραγωγικού-υφιστάμενου και δυνάμει-δυναμικού** σε παλιά και «νέα» βιομηχανική υποδομή και αγροτική παραγωγή. Σήμερα, υπάρχει υπο-αξιοποίηση σε ποσοστό από 30% έως και 70% στους διάφορους τομείς. Ας σκεφτούμε από τα «κουφάρια» των επιχειρήσεων έως τις ακαλλιέργητες γεωργικές εκτάσεις. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο ιδιοκτήτης ιδιώτης καπιταλιστής, κρίνει σκόπιμη τη λειτουργία ή όχι μιας υφιστάμενης υποδομής ή την επένδυση σε νέα, αποκλειστικά με βάση τη λογική κόστους-κέρδους για τον ίδιο και μάλιστα του μέγιστου δυνατού κέρδους, σε σχέση για παράδειγμα με την επένδυση ή συνέχιση της λειτουργίας στο εξωτερικό ή άλλες επιλογές. Αντίθετα, μια κοινωνική και πολιτική πορεία της χώρας που θα στηρίζεται στη δημόσια ιδιοκτησία, έχει λόγο και δυνατότητα για διαφορετική αντιμετώπιση, έχοντας ως κριτήριο την πλήρη απασχόληση.

β. Την **εργασιακή παραγωγική απασχόληση για το σύνολο του δυνάμει εργατικού και επιστημονικού δυναμικού** στην Ελλάδα. Αυτή τη στιγμή, πέραν μιας καταγεγραμμένης **ανεργίας** 560.000 ανθρώπων (12%, το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ μετά την Ισπανία), καταγράφεται επίσης ένας μεγάλος αριθμός λεγόμενου **«άεργου» δυναμικού** που ούτε έχει, αλλά θεωρεί και πως δεν έχει πλέον νόημα να ψάξει για δουλειά.

Το μέσο ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό, δηλαδή ο λόγος του εργατικού δυναμικού προς τον πληθυσμό, είναι σταθερά στο 60%, από τα χαμηλότερα στην Ευρώπη. Αυτό δεν οφείλεται στην «τεμπελιά» που είναι η άποψη του συρμού, αλλά στην έλλειψη δουλειών ή ικανοποιητικής αμοιβής για αυτές. Απόδειξη για αυτό είναι ο τεράστιος αριθμός **μετανάστευσης** για δουλειά στο εξωτερικό ειδικευμένου εργατοτεχνικού δυναμικού και επιστημονικού δυναμικού. Μόνο στην τελευταία δεκαετία έφυγαν από την Ελλάδα 10.000 γιατροί. Εννοείται πως τα προβλήματα αυτά, δεν ενδιαφέρουν και δε θα τα λύσει κανένας ιδιώτης για «φιλανθρωπικούς» λόγους.

Δεύτερον, μόνο η δημόσια ιδιοκτησία μπορεί να αποτελεί το θεμέλιο μιας οικονομίας που δε θα σχεδιάζεται με βάση τα «ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα» μέσω της παραγωγής «διεθνώς εμπορευσίμων, εξαγωγίμων» προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά με το κριτήριο πρωτίστως της **κάλυψης των εσωτερικών αναγκών (δηλαδή της εργαζόμενης κοινωνικής πλειοψηφίας)**. Μόνο ό,τι «περισεύει» από αυτό πρέπει να εξάγεται για εξασφάλιση συναλλάγματος (ή συμψηφιστικών πληρωμών τύπου clearing) για κάλυψη αναγκών (εισαγωγών) σε τομείς που δεν υπάρχει αυτάρκεια, ειδικά σε μικρές χώρες όπως η Ελλάδα.

Ας φανταστούμε πόσο κρίσιμο είναι αυτό το ζήτημα για παράδειγμα στον **αγροτοδιατροφικό** τομέα, όταν όλο και περισσότερο οι επενδύσεις των καπιταλιστών ωθούν προς μια παραγωγή για τυποποίηση και εξαγωγή ή/και παράλληλη κερδοσκοπική αξιοποίηση από 3-4 αλυσίδες μεγάλων supermarkets. Εννοείται πως τα θέματα αυτά, εξ ορισμού δεν αφορούν τους ιδιώτες, θα μπορούσε όμως και θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται με παρουσία δημόσιων (ή συνεταιριστικών, άλλου τύπου από τις σημερινές) επιχειρήσεων στην αγροτική παραγωγή, στην τυποποίηση και διανομή, αλλά και στον έλεγχο ειδικά του εξωτερικού εμπορίου.

Τρίτον, μόνο η δημόσια ιδιοκτησία με εργατικό και κοινωνικό έλεγχο μπορεί να διασφαλίσει ότι η επιβίωση αυτής ή της άλλης παραγωγικής ή εμπορικής δραστηριότητας, δε θα εξασφαλιστεί με συμπίεση των εργατικών **μισθών** ή/και επικίνδυνης **εντατικοποίησης** της εργασίας. Μια ιδιωτική επιχείρηση που δρα εξ αντικειμένου με προσπάθεια για την πιο «ανταγωνιστική» τιμή, θα μεταφέρει τη «ζημιά» στους εργαζόμενους. Μια δημόσια επιχείρηση υπό τον ουσιαστικό έλεγχο των εργαζομένων, ακόμη και όταν συναλλάσσεται στην ευρύτερη διεθνή καπιταλιστική αγορά, οφείλει να δραστηριοποιείται και με μικρότερο θετικό αποτέλεσμα ή/και με κάλυψη των ελλειμμάτων της μέσω της συνολικής αξιοποίησης του όποιου πλεονάσματος σε συνολικό κοινωνικό επίπεδο.

Τέταρτον, μόνο με δημόσια ιδιοκτησία και παραγωγή, όχι το μέγιστο ιδιωτικό

καπιταλιστικό κέρδος, υπάρχει η ικανή συνθήκη για σεβασμό και όχι βιασμό του **περιβάλλοντος** (με παράλληλες βλαπτικές συνθήκες και στις λαϊκές οικογένειες). Ο παράγοντας αυτός είναι εξαιρετικά κρίσιμος σε συνθήκες περιβαλλοντικής κρίσης με τεράστιες συνέπειες στις συνθήκες ζωής αλλά και στο μέλλον της βιόσφαιρας.

Μα, «θα μας αφήσουν»;

Έρχεται αναπόφευκτα το λογικό ερώτημα: **«Θα μας αφήσει το ιδιωτικό κεφάλαιο να τα κάνουμε όλα αυτά;»**

Εννοείται ότι το κεφάλαιο, όχι μόνο δε θα τα «ευλογήσει» όλα αυτά, αλλά θα τα **«πολεμήσει»** με κάθε τρόπο, με επιστράτευση όχι μόνο των εκάστοτε αστικών κυβερνήσεων, αλλά και του ίδιου του αστικού κράτους που είναι πρωτίστως ταγμένο στην υπηρεσία της μεγάλης καπιταλιστικής ιδιοκτησίας.

Μα αυτό είναι και το νόημα αυτών των στόχων για την αντικαπιταλιστική αριστερά και το εργατικό κίνημα: **Πρόκειται για στόχους ρήξης με το σημερινό σύστημα και τους πυλώνες που το στηρίζουν.**

Η προβολή και ανάπτυξη κοινωνικής και πολιτικής δράσης για αυτούς τους στόχους, είναι αφενός το **πεδίο για κατακτήσεις** (και τέτοιες έχει κερδίσει πολλές η εργατική τάξη ιστορικά) και αφετέρου το **πεδίο αλλαγής πολιτικής συνείδησης και ταξικών συσχετισμών** σε όφελος της τάσης για συνολική και επαναστατική κοινωνική αλλαγή με ανατροπή της καπιταλιστικής τάξης πραγμάτων. Ό,τι πρέπει να κάνει η επαναστατική κομμουνιστική αριστερά με άλλα λόγια. Η άλλη «λύση» είναι να λες αφηρημένα «τι δημόσιο, τι ιδιωτικό δεν έχει σημασία, διότι έτσι και αλλιώς καπιταλισμό έχουμε», όπως κάνει το ΚΚΕ...

Και «η ΕΕ θα μας αφήσει;»

Φυσικά και δε θα θέλει να μας «αφήσει». Το ερώτημα είναι αν εμείς θα την «αφήσουμε» να ορίζει τη ζωή μας, προστατεύοντας τις ευρωπαϊκές και ελληνικές επιχειρήσεις ή θα δράσουμε εναντίον της και με στόχο την έξοδο από αυτή. Αυτό όμως αξίζει να συζητηθεί και χωριστά.